

Datum van inontvangstneming : 21/07/2014

Zaak C-299/14

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

17 juni 2014

Verwijzende rechter:

Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen (Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

22 mei 2014

Verzoekende partijen:

Jovanna Garcia-Nieto

Joel Pena Cuevas

Jovanlis Pena Garcia

Joel Luis Pena Cruz

Verwerende partij:

Vestische Arbeit Jobcenter Kreis Recklinghausen

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Sozialgesetzbuch – Basisuitkering voor werkzoekenden – Clausule tot uitsluiting van buitenlanders die niet in Duitsland als werknemer of zelfstandige werkzaam zijn, noch op grond van § 2, lid 3, van het Gesetz über die allgemeine Freizügigkeit von Unionsbürgern het recht van vrij verkeer genieten, en hun gezinsleden – Toepasselijkheid van artikel 4 van verordening nr. 883/2004 op dergelijke uitkeringen – Schending van het in dat artikel vastgestelde beginsel van gelijke behandeling door de uitsluitingsclausule – Rechtmatigheid van beperkingen van het beginsel van gelijke behandeling op grond van artikel 24, lid 2, van richtlijn 2004/38 – Verenigbaarheid van de uitsluitingsclausule met artikel 45, lid 2, VWEU juncto artikel 18 VWEU

Voorwerp en rechtsgrondslag van het prejudiciële verzoek

Uitlegging van het recht van de Unie, artikel 267 VWEU.

Prejudiciële vragen

- 1) Is het in artikel 4 van verordening nr. 883/2004 neergelegde beginsel van gelijke behandeling – met uitzondering van de uitsluiting van de export van uitkeringen overeenkomstig artikel 70, lid 4, van verordening nr. 883/2004 – ook van toepassing op bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende prestaties als bedoeld in artikel 70, leden 1 en 2, van verordening nr. 883/2004?
- 2) Ingeval de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord, kan dan – en zo ja in welke mate – het in artikel 4 van verordening nr. 883/2004 neergelegde beginsel van gelijke behandeling worden beperkt door nationale wettelijke bepalingen tot omzetting van artikel 24, lid 2, van richtlijn 2004/38, volgens welke de toegang tot dergelijke prestaties gedurende de eerste drie maanden van verblijf zonder uitzondering is uitgesloten wanneer burgers van de Unie in de Bondsrepubliek niet als werknemer of zelfstandige werkzaam zijn, noch op grond van § 2, lid 3, van het van het Gesetz über die allgemeine Freizügigkeit von Unionsbürgern (Duitse wet inzake het vrije verkeer van burgers van de Unie – hierna „FreizügG/EU”) het recht van vrij verkeer genieten?
- 3) Ingeval de eerste vraag ontkennend wordt beantwoord, verzetten andere in het primaire recht vervatte beginselen van gelijke behandeling – inzonderheid artikel 45, lid 2, VWEU, juncto artikel 18 VWEU – zich dan tegen een nationale bepaling volgens welke Unieburgers een sociale uitkering ter waarborging van de bestaanszekerheid, die tevens de toegang tot de arbeidsmarkt vergemakkelijkt, zonder uitzondering gedurende de eerste drie maanden van hun verblijf in Duitsland wordt ontzegd wanneer deze Unieburgers weliswaar niet als werknemer of zelfstandige werkzaam zijn, noch op grond van §2, lid 3, FreizügG/EU het recht van vrij verkeer genieten, maar wel blijf geven van een werkelijke band met de gastlidstaat en in het bijzonder met de arbeidsmarkt in de gastlidstaat?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (hierna: „VWEU”), inzonderheid de artikelen 18 en 45

Verordening (EG) nr. 883/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels, inzonderheid de artikelen 1, 3, 4 en 70

Verordening (EEG) nr. 1408/71 van de Raad van 14 juni 1971 betreffende de toepassing van de socialezekerheidsregelingen op werknemers en zelfstandigen, alsmede op hun gezinsleden, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen, inzonderheid de artikelen 1 en 4

Richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden, tot wijziging van verordening (EEG) nr. 1612/68 en tot intrekking van richtlijnen 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG en 93/96/EEG, inzonderheid de artikelen 14 en 24

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Sozialgesetzbuch (SGB) Zweites Buch (II) – Grundsicherung für Arbeitsuchende (Wetboek sociale zekerheid, boek II – Basisuitkering voor werkzoekenden – hierna: „SGB II”), inzonderheid § 7

Gesetz über die allgemeine Freizügigkeit von Unionsbürgern (wet inzake het vrije verkeer van burgers van de Unie – hierna: „FreizügG/EU”), inzonderheid § 2

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure in het hoofdgeding

- 1 Voor zover van belang voor het verzoek om een prejudiciële beslissing, is het in het hoofdgeding omstreden of verzoeker Joel Pena Cuevas (hierna: „verzoeker sub 2”) en verzoeker Joel Luis Pena Cruz (hierna: „verzoeker sub 4”) voor de maanden augustus en september 2012 aanspraak kunnen maken op uitkeringen voor levensonderhoud overeenkomstig het SGB II, namelijk op „Arbeitslosengeld II” (een werkloosheidsuitkering) in het geval van verzoeker sub 2 en op „Sozialgeld” (bijstand) in het geval van verzoeker sub 4.
- 2 Verzoekers bezitten de Spaanse nationaliteit; verzoekers sub 2 en 4 hebben daarnaast de Dominicaanse nationaliteit. Verzoekster Jovanna Garcia-Nieto, geboren op 14 februari 1987 (hierna: „verzoekster sub 1”), en verzoeker sub 2, geboren op 17 mei 1975, hebben in Spanje jarenlang met hun gemeenschappelijke kind, verzoekster Jovanlis Pena Garcia, geboren op 29 juli 2006 (hierna: verzoekster sub 3), en de op 24 juni 1999 geboren zoon van verzoeker sub 2, verzoeker sub 4, onder één dak in hetzelfde huishouden samengewoond. Verzoeker sub 2 heeft het gezagsrecht over verzoeker sub 4.
- 3 Verzoekster sub 1 kwam samen met verzoekster sub 3 in april 2012 in de Bondsrepubliek Duitsland aan. Op 12 juni 2012 vond verzoekster sub 1 een baan als keukenhulp vanaf 1 juli 2012, die met een netto maandloon van 600,00 EUR onder de sociale verzekeringsplicht viel.

- 4 Verzoeker sub 2 werkte in Spanje en betaalde in dat kader socialezekerheidsbijdragen. Blijkens de door de Spaanse socialezekerheidsinstantie afgegeven verklaringen over de tijdvakken van verzekering, die bij de berekening van werkloosheidsuitkeringen in aanmerking worden genomen (formulier U1), heeft verzoeker sub 2 in de Spaanse werkloosheidsverzekering een tijdvak van in totaal meer dan 12 maanden vervuld.
- 5 Verzoeker sub 2 reisde samen met verzoeker sub 4 op 23 juni 2012 naar de Bondsrepubliek Duitsland, omdat hij ook werk zocht en verzoekers sub 1 tot en met 4 weer wilden samenleven. Reeds aan het begin van het schooljaar 2012/2013, vanaf 22 augustus 2012, gingen verzoekers sub 3 en 4 naar school. Verzoekers woonden tot 1 november 2012 bij de moeder van verzoekster sub 1. Verzoekster sub 1 voorzag met haar inkomen in het levensonderhoud van alle verzoekers. Verzoekster sub 1 ontvangt voor verzoekster sub 3 en verzoeker sub 2 ontvangt voor verzoeker sub 4 sinds juli 2012 kinderbijslag. Verzoeker sub 2 had in Duitsland van 2 november 2012 tot en met 30 november 2012 een tijdelijke aanstelling en ontving van 1 december 2012 tot 1 januari 2013 mede op grond van de verzekeringstijdvakken in Spanje een werkloosheidsuitkering krachtens het Sozialgesetzbuch, boek III (hierna: „SGB III”). In januari 2013 vond verzoeker sub 2 werk als schoonmaker. Na beëindiging van deze betrekking ontving verzoeker sub 2 vanaf 7 april 2013 opnieuw een werkloosheidsuitkering. Sinds oktober 2013 heeft verzoeker sub 2 weer een tijdelijk dienstverband tot en met 30 september 2014.
- 6 Verzoekers hebben bij verweerder 30 juli 2012 uitkeringen voor levensonderhoud krachtens het SGB II aangevraagd. Verweerder heeft aan alle verzoekers met ingang van oktober 2012 een dergelijke uitkering toegekend. De aanvragen van verzoekers sub 2 en 4 voor een uitkering voor de maanden augustus en september 2012 werden echter door verweerder onder verwijzing naar de uitsluitingsgrond van § 7, lid 2, tweede volzin, punt 1, SGB II afgewezen vanwege het feit dat verzoekers sub 2 en 4 tot de in die bepaling genoemde personen behoorden en in de betrokken maanden nog geen drie maanden in Duitsland hadden verbleven.
- 7 Verzoekers hebben tegen deze afwijzing beroep ingesteld bij het Sozialgericht Gelsenkirchen, dat het beroep bij vonnis van 19 september 2013 heeft toegewezen. Tegen deze beslissing heeft verweerder hoger beroep ingesteld bij de verwijzende rechter.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 8 Volgens de verwijzende rechter voldeed verzoeker sub 2 ook in de in geding zijnde periode aan de in § 7, lid 1, eerste volzin, SGB II genoemde voorwaarden voor het recht op een uitkering voor levensonderhoud, aangezien hij – in overeenstemming met de vereisten van die bepaling – de leeftijd van 15 jaar had bereikt, arbeidsgeschikt en behoeftig was en zijn gewone verblijfplaats in

Duitsland had. Verzoeker sub 4 had overeenkomstig § 7, lid 1, eerste volzin, SGB II weliswaar geen recht op een uitkering, omdat hij in de in geding zijnde periode de leeftijd van 15 jaar nog niet had bereikt, maar als gezinslid van verzoeker sub 2 voldeed hij aan de voorwaarden om een beroep te kunnen doen op een van verzoeker sub 2 afgeleid recht overeenkomstig § 7, leden 2 en 3, SGB II.

- 9 Op grond van § 7, lid 1, tweede volzin, punt 1, SGB II kunnen verzoekers sub 2 en 4 voor de in geding zijnde periode evenwel geen aanspraak op een uitkering maken. Volgens deze bepaling hebben „buitenlanders die niet in de Bondsrepubliek Duitsland als werknemer of zelfstandige werkzaam zijn, noch op grond van § 2, lid 3, FreizügigG/EU het recht van vrij verkeer genieten, en hun gezinsleden, gedurende de eerste drie maanden van hun verblijf” geen recht op uitkeringen voor levensonderhoud krachtens het SGB II. Overeenkomstig § 2, lid 3, FreizügG/EU blijft het recht van Unieburgers op binnenkomst en verblijf „voor werknemers en zelfstandigen onverlet in het geval van [...] tijdelijke arbeidsongeschiktheid als gevolg van ziekte of ongeval [...], bij onvrijwillige [...] werkloosheid of beëindiging van de zelfstandige activiteit door omstandigheden buiten de wil van de zelfstandige, mits hij meer dan een jaar werkzaam is geweest, [of] na het begin van een beroepsopleiding, wanneer de opleiding verband houdt met het daarvóór uitgeoefende beroep; een dergelijk verband is echter niet vereist in geval van onvrijwillige werkloosheid”. De uitsluitingsgrond van § 7, lid 1, tweede volzin, punt 1, SGB II is van toepassing op verzoekers sub 2 en 4: verzoeker sub 2 was in de in geding zijnde periode noch als werknemer of zelfstandige werkzaam, noch genoot hij op grond van § 2, lid 3, FreizügG/EU het recht van vrij verkeer, terwijl verzoeker sub 4 gezinslid van verzoeker sub 2 is en beide in de in geding zijnde periode nog geen drie maanden in Duitsland hadden verbleven.
- 10 De verwijzende rechter betwijfelt echter of de in § 7, lid 2, tweede volzin, punt 1, SGB II vervatte volledige uitsluiting van het recht op een uitkering verenigbaar is met het Europese recht. Hij verwijst in dit verband naar twee andere door Duitse sociale rechtbanken ingediende verzoeken om een prejudiciële beslissing: het verzoek van het Sozialgericht Leipzig om een prejudiciële beslissing in de zaak Dano, C-333/13 (hierna: „prejudiciële verwijzing Dano”) en het verzoek van het Bundessozialgericht om een prejudiciële beslissing in de zaak Alimanovic, C-67/14 (hierna: „prejudiciële verwijzing Alimanovic”). De verwijzende rechter wijst er in het bijzonder op dat zijn prejudiciële vragen en de door hem geformuleerde twijfels nauw aansluiten bij die van de prejudiciële verwijzing Alimanovic. De prejudiciële verwijzingen Dano en Alimanovic hebben echter geen betrekking op de in casu in geding zijnde uitsluitingsgrond van § 7, lid 1, tweede volzin, punt 1, SGB II, maar op § 7, lid 1, tweede volzin, punt 2, SGB II, die voorziet in uitsluiting van het recht op een uitkering voor „buitenlanders die slechts een verblijfsrecht hebben om werk te zoeken, en hun gezinsleden”. § 7, lid 1, tweede volzin, punt 2, SGB II is in het onderhavige geval echter niet van toepassing, omdat verzoekers sub 2 en 4 ook op grond van gezinshereniging in

Duitsland verblijven, zodat hun verblijfsrecht niet alleen op het zoeken van werk berust.

De eerste prejudiciële vraag

- 11 De verwijzende rechter acht het mogelijk dat de uitsluitingsregeling van § 7, lid 1, tweede volzin, punt 1, SGB II wegens schending van het beginsel van gelijke behandeling van artikel 4 van verordening nr. 883/2004 niet kan worden toegepast op verzoekers sub 2 en 4.
- 12 Volgens de verwijzende rechter valt verzoeker sub 2, en daarmee ook verzoeker sub 4 als diens gezinslid, onder de personele werkingssfeer van verordening nr. 883/2004, omdat verzoeker sub 2 voor verzoeker sub 4 voor de in geding zijnde maanden augustus en september 2012 kinderbijslag heeft ontvangen, dat wil zeggen een gezinsbijslag in de zin van artikel 3, lid 1, sub j, van verordening nr. 883/2004 juncto artikel 1, sub z, van verordening nr. 883/2004.
- 13 De verwijzende rechter betwijfelt evenwel of artikel 3 van verordening nr. 883/2004 *ratione materiae* van toepassing is. Naar het oordeel van de verwijzende rechter is „Arbeitslosengeld II” ongetwijfeld een bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende prestatie als bedoeld in artikel 70 van verordening nr. 883/2004, daar het om een uitkering gaat die de toegang tot de arbeidsmarkt van een lidstaat beoogt te vergemakkelijken. Gelet op het arrest van het Hof van Justitie van 19 september 2013, Brey, C-140/12, volgens hetwelk niet uit artikel 70, lid 4, van verordening nr. 883/2004 kan worden afgeleid dat het Unierecht zich verzet tegen een nationale bepaling die het recht op een bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende prestatie afhankelijk maakt van een rechtmatig verblijf in de betrokken lidstaat, is hij echter van mening dat op zijn minst moet worden betwijfeld of het beginsel van gelijke behandeling van artikel 4 van verordening nr. 883/04 wel van toepassing is op bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende prestaties als bedoeld in artikel 70 van verordening nr. 883/2004.
- 14 De verwijzende rechter is echter geneigd aan te nemen dat alle bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende prestaties – net als in het verleden volgens verordening nr. 1408/71 – zonder enige beperking binnen de materiële werkingssfeer van de verordening, en dus ook onder artikel 4, vallen. Hiervoor pleit volgens hem met name het feit dat verordening nr. 883/2004 overeenkomstig artikel 3, lid 3, ervan ook geldt voor bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende prestaties als bedoeld in artikel 70 van verordening nr. 883/2004, zodat de verordening in casu van toepassing is. Met de eerste prejudiciële vraag wordt derhalve beoogd duidelijkheid te verkrijgen over de verhouding tussen artikel 3, lid 3, van verordening nr. 883/2004 en artikel 3, lid 5, van verordening nr. 883/2004, waarin is bepaald dat de verordening niet van toepassing is op sociale bijstand.

De tweede prejudiciële vraag

- 15 Voor het geval het beginsel van gelijke behandeling van artikel 4 van verordening nr. 883/2004 ook van toepassing is op bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende prestaties, stelt de verwijzende rechter de vraag wat de reikwijdte van het beginsel van gelijke behandeling is en wenst hij te vernemen of, en zo ja in welke mate, dit beginsel in het geval van bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende prestaties kan worden ingeperkt.
- 16 De verwijzende rechter wijst erop dat de Duitse wetgever door middel van de volledige uitsluiting van socialebijstandsuitkeringen waarin § 7, lid 1, tweede volzin, SGB II voorziet, de bij artikel 24, lid 2, juncto artikel 14, lid 4, van richtlijn 2004/38 verleende uitsluitingsbevoegdheid ook binnen de werkingssfeer van het SGB II voor uitkeringen voor levensonderhoud heeft willen gebruiken, teneinde te voorkomen dat werkzoekenden uit andere lidstaten op onredelijke wijze aanspraak op uitkeringen uit hoofde van het SGB II maken en dat Unieburgers uit landen met een lager uitkeringsniveau op het gebied van sociale bijstand alleen naar Duitsland emigreren om in Duitsland een beroep op een bijstandsuitkering te doen. Volgens de verwijzende rechter is bij de uitsluitingsgrond van § 7, lid 1, tweede volzin, punt 1, SGB II geen rekening gehouden met het feit dat immigratie om andere redenen kan plaatsvinden en dat onmiddellijk na aankomst sprake kan zijn van sociale integratie in de gastlidstaat – hetgeen volgens de verwijzende rechter bij verzoekers het geval is.
- 17 Daarom stelt de verwijzende rechter in dit verband de vraag hoe artikel 4 van verordening nr. 883/2004 zich tot de in artikel 24, lid 2, van richtlijn 38/2004 gemaakte sectorale uitzondering van sociale bijstand verhoudt. Hij verwijst naar de definitie in arrest Brey (punt 61) van het in richtlijn 38/2004 genoemde begrip „socialebijstandsstelsel” en beschouwt „Arbeitslosengeld II” als sociale bijstand in die zin.
- 18 Bovendien wenst de verwijzende rechter te vernemen of het Hof de in zijn arrest van 4 juni 2009, Vatsouras en Koupatantze, C-22/08 en C-23/08, geformuleerde beginselen – met name de band met de Duitse arbeidsmarkt als doorslaggevend criterium – ook in het geval van een eventuele toepasselijkheid van artikel 4 van verordening nr. 883/04 bevestigt, beperkt of uitbreidt. In het licht van de rechtspraak van het Hof (Brey, punt 55, en arresten van 20 september 2001, Grzelczyk, C-184/99, en 7 september 2004, Trojani, C-456/02) acht de verwijzende rechter het mogelijk dat het met het oog op de legitieme belangen van de lidstaten gerechtvaardigd kan zijn om het beginsel van gelijke behandeling van artikel 4 van verordening nr. 883/2004 ter bescherming van hun overheidsfinanciën te beperken.
- 19 De verwijzende rechter is – onder verwijzing naar de gedeeltelijk van zijn opvatting afwijkende uiteenzetting in de punten 78 e.v. van het arrest Brey – van mening dat de vraag of er sprake is van een „onredelijke belasting voor het

socialebijstandsstelsel” niet kan worden beantwoord aan de hand van de gevolgen van uitkeringen aan individuele rechthebbenden voor het nationale socialezekerheidsstelsel, aangezien betalingen aan individuele ontvangers van sociale bijstand in de regel niet op significante wijze afbreuk kunnen doen aan het socialezekerheidsstelsel, maar dat deze vraag moet worden beschouwd in het licht van de totale belasting die voor de bijstandsverlenende lidstaat zou voortvloeien uit de toekenning van uitkeringen aan alle EU-burgers die in een vergelijkbare situatie verkeren. Evenwel gaat de verwijzende rechter er in overeenstemming met het Hof (arresten Vatsouras en Koupatantze en arrest van 23 maart 2004, Collins, C-138/02) van uit dat er geen sprake is van een dergelijke onredelijke belasting voor het socialebijstandsstelsel telkens wanneer de betrokken burger van de Unie op dezelfde wijze als een onderdaan van die lidstaat blijkt geeft van een werkelijk band met de gastlidstaat en inzonderheid met de arbeidsmarkt ervan heeft.

- 20 Met betrekking tot de tweede prejudiciële vraag dient volgens de verwijzende rechter te worden verduidelijkt of uitkeringen krachtens het SGB II voor de eerste drie maanden na aankomst in Duitsland ook in geval van toepassing van artikel 4 van verordening nr. 883/2004 zonder uitzondering kunnen worden uitgesloten wanneer een burger van de Unie gedurende deze tijd niet in Duitsland als werknemer of zelfstandige werkzaam is, noch op grond van § 2, lid 3, FreizügG/EU het recht van vrij verkeer geniet, en wat de reikwijdte is van een eventuele rechtvaardiging van de beperking van het beginsel van gelijke behandeling.
- 21 Naar het oordeel van de verwijzende rechter betekent de rigide termijnregeling van § 7, lid 1, tweede volzin, punt 1, SGB II een schending van het evenredigheidsbeginsel.
- 22 De verwijzende rechter is bovendien van mening dat er al vanaf augustus 2012 sprake was van een werkelijke nauwe band van verzoekers sub 2 en 4 met de verblijfslidstaat Duitsland, en vraagt zich, in het licht van de rechtspraak van het Hof waarin de werkelijke nauwe band met de gastlidstaat een rol speelt (arrest Collins en arrest van 15 maart 2005, Bidar, C-209/03, alsook de conclusie van advocaat-generaal Wathelet van 20 mei 2014, Dano, C-333/13), af of de volledige uitsluiting van uitkeringen krachtens het SGB II op grond van de in geding zijnde uitsluitingsgrond van § 7, lid 1, tweede volzin, punt 1, SGB II niet reeds vanwege het bestaan van een werkelijke band met de lidstaat van verblijf moet worden beschouwd in strijd te zijn met het evenredigheidsbeginsel.
- 23 De verwijzende rechter wenst in dit verband tevens te vernemen of, en zo ja op welke wijze, de Unierechtelijke beoordeling van de uitsluiting op grond van § 7, lid 1, tweede volzin, punt 1, SGB II in het licht van het beginsel van gelijke behandeling van artikel 4 van verordening nr. 883/2004 wordt beïnvloed door de in deze bepaling opgenomen formulering „[t]enzij in deze verordening anders bepaald”. De verwijzende rechter laat nadere uitweidingen hierover achterwege en verwijst naar de uiteenzetting in de punten 38 e.v. van de prejudiciële verwijzing

Alimanovic (vgl. in dit verband ook de samenvatting van de prejudiciële verwijzing Alimanovic, punten 11 en 12), waarbij hij zich aansluit.

- 24 De verwijzende rechter verzoekt het Hof te verduidelijken hoe de twee aspecten die in de bestaande rechtspraak van het Hof over arbeidsmarktgerelateerde uitkeringen worden genoemd in verband met een mogelijke rechtvaardiging van een beperking van het in artikel 4 van verordening nr. 883/2004 vervatte beginsel van gelijke behandeling – namelijk de band met de arbeidsmarkt (arrest Vatsouras en Koupatantze, punt 38, arresten van 11 juli 2002, D’Hoop, C-224/98, punt 38, en 15 september 2005, Ioannidis, C-258/04, punt 30, en arrest Collins) enerzijds en geen bovenmatige belasting als gevolg van socialebijstandsuitkeringen (arrest Grzelczyk, waarin naar de considerans van richtlijn 93/96/EEG wordt verwezen, en arresten Trojani en Brey) anderzijds – zich onderling verhouden, en of daarnaast rekening moet worden gehouden met andere aspecten.
- 25 Bij de kwestie van de reikwijdte van het in artikel 4 van verordening nr. 883/2004 vervatte beginsel van gelijke behandeling en de kwestie van de rechtvaardigingsgronden moet volgens de verwijzende rechter ten slotte ook rekening worden gehouden met het feit dat een Unieburger overeenkomstig artikel 64 van verordening nr. 883/2004 het recht heeft om zijn in een lidstaat verworven aanspraak op een werkloosheidsuitkering mee te nemen wanneer hij zich naar een andere lidstaat begeeft om daar werk te zoeken. Het tijdvak gedurende hetwelk een dergelijke aanspraak kan worden meegenomen, bedraagt volgens die bepaling in de regel drie maanden, terwijl de uitsluiting van uitkeringen op grond van § 7, lid 1, tweede volzin, punt 1, SGB II juist geldt voor de eerste drie maanden na aankomst van een burger van de Unie in Duitsland. Een persoon kan alleen een beroep doen op een uitkering krachtens het SGB II indien hij behoeftig is, en op grond van het in artikel 64 van verordening nr. 883/2004 neergelegde recht om een aanspraak op een uitkering mee te nemen, kunnen Unieburgers voorkomen dat zij behoeftig worden of ervoor zorgen dat zij minder behoeftig zijn. Derhalve wenst de verwijzende rechter te vernemen of het recht om een aanspraak op een uitkering mee te nemen – ook al heeft verzoeker sub 2 in het onderhavige geval daarvan geen gebruik gemaakt – een beperking van het in artikel 4 van verordening nr. 883/2004 vervatte beginsel van gelijke behandeling rechtvaardigt en of een dergelijke beperking bijgevolg in dat geval evenredig is.

De derde prejudiciële vraag

- 26 Naar het oordeel van de verwijzende rechter gaat het bij de krachtens het SGB II verstrekte uitkeringen voor levensonderhoud, die uit belastinginkomsten worden gefinancierd, zowel om „sociale bijstand” als bedoeld in artikel 24, lid 2, van richtlijn 2004/38 alsook om uitkeringen ter vergemakkelijking van de toegang tot de arbeidsmarkt.

- 27 Bij dergelijke uitkeringen is het op grond van het in het primaire recht vastgelegde beginsel van vrij verkeer en het daarmee verband houdende beginsel van gelijke behandeling als bedoeld in artikel 45, lid 2, VWEU niet toegestaan om Unieburgers uit te sluiten van de toekenning van dergelijke financiële prestaties. Volgens de rechtspraak van het Hof moeten Unieburgers op gelijke voet als eigen onderdanen van de gastlidstaat worden behandeld wanneer zij blijken te geven van een „werkelijke band met de arbeidsmarkt” in die lidstaat, die vergelijkbaar is met die van een onderdaan van die lidstaat (arresten Vatsouras en Koupatantze, punt 37, en Collins, punt 63). Volgens de verwijzende rechter lijkt er bij verzoekers sub 2 en 4 reeds vanaf augustus 2012 sprake te zijn van een werkelijke band met de gastlidstaat.
- 28 Voor zover uitkeringen krachtens het SGB II moeten worden beschouwd als sociale uitkeringen ter vergemakkelijking van de toegang tot de arbeidsmarkt, betwijfelt de verwijzende rechter of de uitsluitingsregeling van § 7, lid 1, tweede volzin, punt 1, SGB II in overeenstemming is met het Europese primaire recht. Mogelijkerwijs is de regeling onevenredig, aangezien de uitsluitingsgrond zonder uitzondering voor de eerste drie maanden van verblijf geldt en hierbij noch rekening is gehouden met de omstandigheid dat de betrokken burger van de Unie – zoals in het onderhavige geval – reeds bij aankomst zijn gewone verblijfplaats in Duitsland heeft gevestigd of eventueel zelfs blijken te geven van een toereikende band met de arbeidsmarkt van de gastlidstaat, noch met eventuele familierechtelijke aspecten in verband met de binnenkomst van Unieburgers die zich bij gezinsleden voegen die in de gastlidstaat over een passende verblijfstitel beschikken.